

CZU 012:821.135.1(478).09(092)=135.1

LANSAREA BIOBIBLIOGRAFIEI VASILE VASILACHE: ÎN SPECTRU LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

*Elena TARAGAN, drd. USM,
șef sector, Secția studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

În data de 4 iulie 2025, cu ocazia aniversării a 99 de ani de la nașterea scriitorului Vasile Vasilache, Sediul central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a găzduit evenimentul de lansare a biobibliografiei *Vasile Vasilache: în spectru*. La eveniment au fost prezenți scriitori, critici literari, dar și familia lui Vasile Vasilache, care a salutat cu afecțiune această idee de a cinsti memoria unui autor aparte pe harta literaturii românești din Basarabia.

Moderatoarea evenimentului, criticul literar Maria Pilchin, a făcut cunoscut publicului că evenimentul are o mascotă, un cocoș viu („răpit”, probabil, din lucrarea protagonistului, *Povestea cu cocoșul roșu*). De asemenea, din start, moderatoarea a ținut să menționeze numele celor care au lucrat la volum: Nadejda Mășcăuțanu (alcătuitor, autor al conceptului); dr. Mariana Harjevschi (coordonator al ediției); Maria Pilchin (redactor, consultant literar); Victor Vasilache, Vasile Malanețchi, dr. hab. Elena Ungureanu (tabel cronologic); Claudia Tricolici (redactor bibliografic); dr. hab. Elena Ungureanu (selecția referințelor critice); Ivan Pilchin (pregătire pentru tipar); Vasiluța Vasilache, Valeriu Herța (copertă); Ion Vârlan (tehoredactare). „Este un prim produs bibliografic în ceea ce-l privește pe Vasile



Vasilache. Suntem conștienți de faptul că un volum de acest fel nu este exhaustiv. Oricând se poate adăuga și reveni. Ideea a fost să spargem gheața și, în acest sens, datorăm mult și familiei care a avut toată deschiderea pentru noi, și Muzeului Național al Literaturii Române, în persoana dr. hab. Maria Șleahțițchi, pentru idee” a susținut Maria Pilchin.

Dr. Mariana Harjevschi, director general al BM, a afirmat că în cadrul acestei instituții au fost elaborate peste 200 de lucrări de acest gen, prima fiind cea dedicată lui Alexei Mateevici, în 1992. „Nadejda Măscăuțanu și-a asumat rolul de bibliograf și mă bucur că i-a reușit”, spune dr. Mariana Harjevschi. Directorul BM a ținut să spună că munca asupra unei lucrări biobibliografice este una asiduă, e nevoie de multă atenție, rigurozitate și dedicație, multe surse fiind greu de identificat. Această lucrare însumează circa 760 de surse bibliografice, toate fiind identificate prin intermediul bibliografiilor naționale și multe altele. „Mă bucur că această lucrare nu reprezintă doar o cumulare de surse bibliografice. Conține și studii dedicate lui Vasile Vasilache. O lucrare care vorbește despre personalitatea scriitorului, despre cum a scris și cum a dialogat cu cititorii săi și cu breasla. Mă bucur că această lucrare a apărut la BM. E un prilej de a-i radiografia opera, de a vedea complexitatea acestei personalități. Se vorbește în continuare despre Vasile Vasilache, se scrie despre acest autor. Astfel de lucrări prevestesc continuitate”, a menționat directorul general al BM.

Dr. hab. Maria Șleahțițchi, director general al Muzeului Național al Literaturii Române, a spus că o idee costă mult, dar cel care o realizează este un erou: „Mi s-a întâmplat să scriu despre Vasile Vasilache și așa fi vrut să scriu mult mai mult. Tot timpul mă gândesc că poate voi avea răgazul necesar să scriu despre acest mare autor, un autor care a scris cărți importante. Vă felicit pentru răbdare și mă bucur de rodul muncii dvs.”

Victor Vasilache, scriitor, traducător și fiul regretatului autor, a afirmat că e probabil greu să fii fiul lui Vasile Vasilache, pentru că atunci când îi cunoști valoarea și o simți pe pielea ta, sigur te gândești că n-ai cum să te ridici mai sus. Fiul scriitorului a vorbit despre momente din perioada sa de formare și despre relația cu tatăl în propriul său parcurs. Apoi, Victor Vasilache a dat citire unui fragment despre bunicul tatălui său, veteran de război. A citit și din caietele tatălui, scoțând în evidență patriotismul de care a dat dovadă Vasile Vasilache încă june fiind.

Ivan Pilchin scriitor, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, a susținut că evenimentul presupune lansarea unei cărți care nu este doar o biobibliografie, ci și un act de memorie culturală, un gest de celebrare a unei personalități de prim-plan al literaturii române din Basarabia. Volumul *Vasile Vasilache: în spectru* este rodul unei cercetări meticuloase și al unei pasiuni profesionale în domeniul biobibliografic. „Nu doar opera, ci și ecoul acestei opere în și prin critică, presă, traduceri, corespondență – toate acestea sunt surprinse aici cu o rigoare exemplară. Este o carte care spune o poveste – povestea unei vieți literare bogate, diverse, a unei conștiințe artistice lucide, a unei opere literare individualizate. Este și povestea epocii în care a trăit scriitorul. Biobibliografia documentează, structurează, dar, mai ales, deschide uși spre textele scriitorului, spre contextele în care au apărut aceste texte, spre sensurile operei sale. Această biobibliografie este atât o lucrare de utilitate academică, cât și un exercițiu de admirație. Ea spune în limbajul bibliografic ce au spus cititorii și criticii de-a lungul deceniilor”, a precizat șeful Secției activitate editorială a BM.

Dr. hab. Elena Ungureanu, șefă a Secției studii și cercetări a BM, și-a exprimat speranța că, pornind de la această lucrare, putem revendica următoarea bibliografie: „Abia aștept, nu știu dacă mai prindem noi ziua, când fiecare sursă de aici va putea fi verificată cu date de la fața locului. Probabil, următoarea biobibliografie va fi de acest soi”. Totodată, vorbitoarea a afirmat că Vasile Vasilache se numără printre puținii noștri romancieri despre care se vorbește și dincolo de Prut: „Bibliograful face ordine în haosul



creat de scriitor. Scriitorul se impune prin talent, bibliograful – prin răbdare și dedicație. Este o bucurie și vreau să cred că ceea ce facem aici se va afla pe masa elevilor, studenților, profesorilor”.

Emilian Galaicu-Păun, scriitor, spune că are foarte bine în memorie vocea lui Vasile Vasilache, felul lui sacadat de a pune accentele, de a rupe ritmul frazei așa ca să ajungă mesajul. De asemenea, a venit și cu o propunere: anul 2026 să fie declarat Anul Vasile Vasilache. Pentru aceasta, este necesar un efort comun din partea oamenilor de creație, a Uniunii Scriitorilor din Moldova. „Am avut acel privilegiu de a fi un apropiat al scriitorului, încă fiind student și, după aceea, la Moscova. Era subversiv. De o forță extraordinară. Parcursul cărților sale emană vitalitate, avea o extraordinară cultură filologică și filosofică. Poate că se va găsi și un cineast care să facă un film în baza scrierilor lui”, a conchis E. Galaicu-Păun.

Dr. hab. Alexandru Burlacu, istoric și critic literar, a afirmat că, în calitate de universitar, a propus teme de teze de an, de licență, de masterat în baza operei lui V. Vasilache. Totodată, vorbitorul a specificat că lecturile din Umberto Eco l-au reorientat și l-au determinat să-l citească pe Vasile Vasilache dintr-o altă perspectivă: „Trecusem prin școala dialogică: relația autor-narator-personaj-cititor. Ce face Umberto Eco? Pune accentul pe relația operă-cititor. Și, în felul acesta, mi-am permis să citesc opera cum o văd eu și, într-un fel, unele lucruri le-am deformat. Am avut plăcerea să discut la un strop de vorbă, am organizat la Universitatea Pedagogică «Ion Creangă» mai multe întâlniri, invitându-i pe V. Vasilache, V. Beșleagă și A. Busuioc. L-am întrebat dacă nu l-a citit pe Faulkner. Am înțeles că l-a citit după ce a scris romanul *Povestea cu cocoșul roșu*”, un an-doi mai târziu. Bănuiesc că nu l-a gustat pe Urmuz. Vasile Vasilache aduce noutate poetică. Astăzi, toți optzeciștii cultivă acest tip de roman. Dintre toți, el este cel mai crengian”.

Dr. Constantin Ivanov, critic literar, a afirmat că l-a descoperit pe Vasile Vasilache ca pe un povestitor care l-a atras: „Tema mea de doctorat era să cercetez problema răului în operele literare. Astfel, m-au atras personajele Anghel și Serafim, care se aflau în contradicție unul față de altul. Am înțeles că acest Anghel este un simbol al aducerii a ceva nou într-un sistem tradițional. Anghel se transformă într-un prevestitor al unei noi lumi, dar care se dovedește una răsturnată. Aceste două personaje m-au fascinat. Precum și spiritul crengian al autorului. Poveștile vorbesc despre



niște caractere și despre niște lucruri psihologice pe care nu le putem explica, dar citind o poveste putem înțelege o lume interioară. Observăm la Vasilache tema inadaptării în societate. Acel filon al tradiționalismului care se confruntă cu noile vremuri”.

Dr. Olesia Gîrlea, cercetătoare, a mărturisit că, în teza sa de licență scrisă în baza operei lui Vasile Vasilache, și-a propus să clarifice semnificația numelor din mitologia indiană: „Pe lângă zeitățile indiene din opera lui Vasile Vasilache, m-a surprins apariția șarpelui, simbolistica lui, dar și a calului. Ambele putând avea semnificația duală – de simbol malefic și simbol benefic”. Cercetătoarea a spus că-și amintește vorbele lui Vasile Vasilache: „Mă mir și mă uimesc tâlcurile ce se desprind de la lectură. Oricine citește prin prisma lecturilor sale descoperă alte sensuri”.

Arcadie Suceveanu, scriitor, a afirmat că această cifră, 99, este una de la care s-ar începe o schimbare de perspectivă, atât temporală cât și, poate, chiar exegetică. Vorbitorul a susținut că Vasile Vasilache părea un om făcut pentru eternitate: „Nu era atins de eroziuni temporale și morale. Deși avea o vârstă, nu era un spirit arhaic, nicidecum. Vasilache avea un talent deosebit – de a se plia pe starea de spirit a tinerilor, a celor care gândesc altfel. Știa să facă poveste din orice simbol, din orice detaliu. Țesea ca păianjenul pânze tot mai mari, tot mai spectaculoase. Tinerii de atunci au văzut în el un premergător, un partener. Avea aura autorului care era aproape disident, pe care autoritățile nu-l puteau accepta. Era cu alt discurs. A fost ostracizat, a fost ținut vreo 15 ani pe linie

moartă. El făcea parte din categoria celor ce au înțeles că ceea ce te face scriitor nu este numărul cărților publicate, ci calitatea, ineditul, prospețimea. E o fericire că ne-am aflat în aceeași luntre a clipei cu personalități ca Vasile Vasilache”.

Ion Hadârcă, scriitor, a spus că maestrul Vasile Vasilache a fost un deschizător al unei lumi noi în spațiul încețoșat, împovărat de realism socialist. Ne-a atras atenția asupra altui limbaj și că face parte dintre aceia care au schimbat paradigma. Stăpânea substratul latent al limbii române. E de remarcat că a absolvit Liceul Teoretic Național din Iași – un liceu care costă mai mult decât o universitate. Avea un caracter disident. Era un spirit cult. Un stâlp de rezistență din perioada renașterii naționale, o conștiință românească exemplară. O portavoce. Biobibliografia *Vasile Vasilache: în spectru* surprinde sinuozitățile existențiale ale autorului. „Spiritul lui Vasile Vasilache nu prea a avut loc pe pământ, de aceea planează deasupra noastră”, a menționat Ion Hadârcă.

Nadejda Mășcăuțanu, alcătuitoarea volumului și bibliograf al BM, a adus mulțumiri tuturor partenerilor cu care a lucrat în acest demers, exprimându-și speranța că această lucrare își aduce contribuția în ceea ce privește cercetarea operei numelor de forță ale literaturii de la noi.

Seara s-a încheiat cu un citat de Vasile Vasilache, reprodus de fiul său: „Trebuie să încep să spun și să mă spun – asta înseamnă a te realiza. Avem imperativul de a zbura deasupra timpului nostru”.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Vasile Vasilache: în spectru : Biobibliografie / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Biblioteca Centrală ; alcătuitor, autor al conceptului: Nadejda Mășcăuțanu ; coordonator al ediției: Mariana Harjevschi ; redactor bibliografic: Claudia Tricolici. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices). – 194 p. : fot. – (Colecția „Bibliographica”, ISBN 978-9975-134-81-1). Cu suportul financiar al Primăriei municipiului Chișinău. – [100] ex. ISBN 978-9975-3681-4-8.